

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 8/1999 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om nödcentraler och om ändring av lagen om räddningsväsendet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 5 oktober 1999 regeringens proposition med förslag till lagar om nödcentraler och om ändring av lagen om räddningsväsendet (RP 87/1999 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- räddningsöverdirektör Pentti Partanen, regeringsrådet Esko Koskinen, konsultative tjänstemannen Mika Kättö, konsultative tjänstemannen Matti Ollinkari, avdelningschefen vid staben för gränsbevakningsväsendet Juhani Uusitalo, kommunikationschef Janne Koivukoski, polisinspektör Hannu Hannula och överinspektör Kari Pastuhov, inrikesministeriet
- lagstiftningsrådet Leena Vettenranta, justitieministeriet
- regeringsrådet Marja-Liisa Partanen, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringsrådet Jari Perko, trafikministeriet
- byråchef Maija Kleemola, Dataombudsmannens byrå
- kommissarie Arto Rajala, polisinsättningen i Jyväskylä härad
- kommissarie Pekka Ylikipari, polisinsättningen i Salo härad
- nödcentralschefen Juha-Veli Frantti, Saloregionens nödcentral

- nödcentralschefen Jukka Jalasvuori, Mellersta Finlands nödcentral
- nödcentralschefen Ari Tielinen, Norra Karelen nödcentral
- nödcentralschefen Risto Vähäkangas, Älvdalarnas nödcentral
- utvecklingschef Jouko Heikkilä och chefsjuristen Antero Oksanen, Finlands Kommunförbund
- landskapsdirektör Esa Latva-Rasku, Södra Österbottens förbund
- ordföranden för landskapsstyrelsen Roy Sabel, Mellersta Österbottens Förbund
- cheföverläkare Timo Keistinen, Mellersta Österbottens sjukvårdsdistrikt
- rektor Lauri Pajulahti, Räddningsinstitutet
- förvaltnings- och ekonomidirektör Jukka Finska, social- och hälsovårdscentralen i Jyväskylä stad
- socialarbetare Eila Kivirinta, Salo stad
- räddningskommendör Kari Lehtokangas, Helsingfors stads räddningsverk
- brandchef Markku Mensala, Jyväskylä stads brandverk
- brandchef Juhani Simola, Salo stad
- styrelseledamoten Pekka Myllyniemi, Finlands Röda Kors
- verkställande direktör Heikki Paajanen, Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland
- ombudsman, konteramiral Heimo Iivonen, Finlands Sjöräddningssällskap r.f.

- ordförande Matti Krats, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry
- ombudsman Jaakko Pukkinen, Pohjanmaan pelastusalanliitto ry
- funktionär Aarre Nord, Kommunsektorns fackförbund KAT r.f.
- vice ordföranden, polischef Veli-Erkki Wäre, Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä-, ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry
- juristen Marja Lounasmaa, Tehy r.f.
- verkställande direktör Markku Österman, Suomen Erillisverkot Oy, som representant för Sonerakoncernen Abp
- direktör Petri Aaltonen, Finnet-förbundet r.f.
- styrelsesuppleanten, ombudsman Harri Saksa, Suomen Palomiesliitto ry, som representant för Förhandlingsorganisationen för Teknik och Grundsservice SKT
- ombudsman Kaarlo Kekki, Suomen Sairaankuljetusliitto ry
- vice ordförande Olli-Pekka Ojanen och medlemmen, brandchef Hannu Koivuviita, Finlands Brandbefälsförbund r.f.
- ordförande Heikki Santala, Suomen Erityisteknisten Liitto SETELI ry
- professor Olli Mäenpää

- professor Kaarlo Tuori.

Dessutom har finansministeriet, länsstyrelsen i Södra Finlands län, länsstyrelsen i Östra Finlands län, Svenska Finlands folkting, Rörliga polisen, Statskontoret, Luftfartsverket, Sjöfartsverket, Kommunernas pensionsförsäkring, polisinnrättningen i Helsingfors härad, polisinnrättningen i Joensuu härad, polisinnrättningen i Jämsä härad, polisinnrättningen i Brahestads härad, polisinnrättningen i Ylivieska härad, samkommunen för hälsovården i Brahestadsnejden, beredskapschef Pekka Koskinen från Nylands sjukvårdsdistrikt, Jämsä stad, Brahestads socialservicecentral, socialnämnden i Ylivieska, Joensuu regionala brandverk, brand- och räddningsverket i Brahestad, brandverket i Ylivieska, Åbo brandverk, Rovaniemi brandverk, brandchef Lauri Pastila från Lahtis stads brandverk, Valtion ja erityispalvelujen ammattiliitto VAL ry, Kommunaltjänstemannaförbundet r.f., Hämeen pelastusliitto ry, Finska Försäkringsbolagens Centralförbund r.f., Suomen Palomiesliitto SPAL ry, Poliisin lääninjohton viranhaltijat ry, Suomen Vartioliikkeiden Liitto ry och Socialarbetarnas förbund lämnat skriftliga utlåtanden.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en lag om nödcentraler som skall ligga till grund för organiseringen av räddnings-, polis- samt social- och hälsovårdsväsendets nödcentralsverksamhet. Det föreslagna systemet skall ersätta de fristående kommunala nödcentralerna enligt lagen om räddningsväsendet och polisens alarmeringscentraler, som hör till polisens förvaltningssystem.

Lagen om nödcentraler skall dock inte tillämpas på nödcentralerna i Esbo, Helsingfors, Grankulla, Kyrkslätt, Sjöunda och Vanda, där kommunen fortfarande skall svara för nödcentralsverksamheten så som bestäms i lagen om räddningsväsendet. Lagen om nödcentraler tillämpas inte heller på polisverksamheten inom dessa kommuner. Sättet att organisera nödcentralsverksamheten i huvudstadsregionen skall om-

värderas senare utgående från de erfarenheter man då fått av systemet med sammanslagna nödcentraler. I anslutning till detta arrangemang innehåller propositionen ett förslag till lag om ändring av lagen om räddningsväsendet.

Ett försök med sammanslagna nödcentraler har sedan april 1996 pågått inom fyra områden med stöd av lagen om försök med nödcentraler. Försöket avslutas i slutet av mars 2001. Nödcentralssystemet i propositionen bygger i huvudsak på erfarenheterna från försöket med nödcentraler.

För nödcentralsverksamheten skall det finnas ett nödcentralsverk som lyder under inrikesministeriet och som leds i samarbete med social- och hälsovårdsministeriet.

Nödcentralernas primära uppgift skall vara att ta emot meddelanden inom räddnings-, polis- samt social- och hälsovårdsväsendets behörighetsområde samt att på grundval av en lägesbedömning vidarebefordra uppdrag till enheterna inom dessa förvaltningsområden. En nödcentral kan också sköta andra uppgifter lämpade för dess verksamhetsområde i enlighet med vad som föreskrivs i lagen. Nödcentralerna skall ta emot meddelanden om nödsituationer som andra förvaltningsområden ansvarar för, om inte något annat bestäms om behandlingen av meddelandena i någon annan lag.

Statsrådet skall bestämma om landets indelning i nödcentralskretsar. Nödcentralsverksamheten överförs från myndigheternas fristående centraler till de statliga nödcentralerna enligt den tidtabell som inrikesministeriet fattar särskilt beslut om. Överföringen skall ske före år 2006 i den takt som anslag för ändamålet anvisas i statsbudgeten. Försöksnödcentralerna ombildas till statliga nödcentraler när försöket med nödcentraler avslutas.

I propositionen ingår bestämmelser om personregister som nödcentralerna behöver för sina åligganden och om rätten för nödcentralerna att få de registeruppgifter de behöver för att säkerställa de förberedande åtgärderna i anslutning till ett larmuppdrag eller säkerheten i arbete eller för att stödja den larmade enheten.

I propositionen finns även förslag till bestämmelser om pensionsskyddet för de anställda som övergår i de statliga nödcentralernas tjänst.

Kostnaderna för de statliga nödcentralerna täcks med en minskning av den allmänna statsandelen till kommunerna motsvarande de kommunala nödcentralernas omkostnader, med en överföring från polisens omkostnadsanslag motsvarande den kostnadsbesparing som beräknas uppstå då polisens alarmeringscentraler dras in samt med en minskning av statsandelarna för anläggningskostnaderna för kommunala nödcentraler. Ett separat konsekvensbedömningsdokument har upprättats över de ekonomiska verkningarna av nödcentralsreformen. Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2000 och avses bli behandlad i samband med den.

Enligt förordningen om försök med nödcentraler skall inrikesministeriet underrätta kommunerna inom försöksområdena ett år innan försöket avslutas, dvs. senast den 31 mars 2000, om huvudmannaskapet för nödcentralerna återgår till kommunerna inom områdena i fråga. Av denna anledning och på grund av de förberedande åtgärder som systemet med nödcentraler kräver avses lagen träda i kraft den 1 april 2000. Lagen om ändring av lagen om räddningstvåsendet avses träda i kraft den 1 april 2001.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

1. Reformbehovet och den grundläggande lösningen för förvaltningsmodellen

Förvaltningsutskottet konstaterar att det viktigaste målet för nödcentralsreformen är att förbättra servicen till medborgarna. I en nödsituation måste anmälningar om begäran om hjälp kunna behandlas sakkunnigt och effektivt och de åtgärder från räddnings-, polis- och social- och hälsovårdsväsendets sida som anmälningarna föranleder dras i gång så snabbt som ärendet kräver. Detta måste kunna ske på lika villkor i hela

landet och oberoende av tiden på dygnet. Projektet gäller en riksomfattande förbättring av nivån på nödcentralsverksamheten och är således en reform som berör hela befolkningen. Projektet avser också att höja den allmänna säkerhetsnivån.

Syftet med nödcentralsreformen är att ersätta polisens nuvarande fristående alarmeringscentraler och de kommunala nödcentralerna med moderna nödcentraler som betjänar myndigheterna gemensamt utgående från den modell som tillämpades vid försöket med nödcentraler. Utskottet finner reformen och den administrativa

lösningen för den behövliga och ändamålsenliga. Utskottet hänvisar i detta sammanhang särskilt till det som i propositionsmotiveringen anförs om nuläget för de kommunala nödcentralerna och polisens alarmeringscentraler samt till de positiva erfarenheterna av nödcentralförsöket.

Vidare vill utskottet betona de viktigaste praktiska delmålen för reformen på vägen mot huvudmålen för sammanslagningen av nödcentralfunktionerna:

1. Befolkningen får alla behövliga nödcentralstjänster från samma central utan de dröjsmål som uppstår när myndigheterna arbetar i separata centraler. Som nödnummer används det gemensamma europeiska larmnumret 112.

2. Vid nödcentralerna finns det personal dygnet runt. Nödcentralstjänster kan sålunda garanteras för hela befolkningen och de enheter som använder sig av nödcentralens tjänster oberoende av tiden på dygnet.

3. Nödcentralerna är förlagda till lokaler där de kan arbeta även under undantagsförhållanden. Lednings- och larmarrangemangen för undantagsförhållanden kan kontinuerligt vara i beredskap. Tekniken är modern. Nödcentralerna har möjligheter att bistå varandra tack vare tekniska lösningar.

4. De datatekniska lösningarna utvecklas enhetligt i hela landet.

5. Nödcentralernas jourhavande har verifierad kompetens och är utbildade att göra lägesbedömningar i anslutning till räddningsväsendet, polisväsendet samt social- och hälsovårdsväsendet och att vidarebefordra anvisningar till dem som begär hjälp. Grundutbildning och fortbildning för nödcentralernas jourhavande ordnas i enlighet med vad nödcentralsuppgifterna kräver. Att utveckla utbildningen i frågor som berör de jourhavandes arbete utgör en del av nödcentralsverksamheten. I personalutbildningen beaktas nödcentralsuppgifterna inom olika förvaltningsområden.

6. Förvaltningsområdena ger nödcentralerna anvisningar om hur enheter inom räddnings-, polis- samt social- och hälsovårdsväsendet skall anlitas för olika uppgifter.

2. Särskild lösning för huvudstadsregionen

Med beaktande av de särskilda förhållandena i huvudstadsregionen och de berörda kommunernas synpunkter skall enligt propositionen lagen om nödcentraler tills vidare inte tillämpas på nödcentralsverksamheten i Esbo, Helsingfors, Grankulla, Kyrkslätt, Sjundeå och Vanda kommuner.

Utskottet gick visserligen till slut in för att godkänna en särskild lösning för huvudstadsregionen men anser dock att det inte är helt problemfritt att lämna huvudstadsregionen utanför nödcentralsreformen. I framtiden bör hela landet ingå i ett enhetligt nödcentralssystem, menar utskottet. I och med att polisen har egna fristående alarmeringscentraler måste det i praktiken också finnas ett särskilt larmnummer till polisen i huvudstadsregionen.

Utskottet förutsätter att en bedömning av hur huvudstadsregionens nödcentralsverksamhet kunde organiseras görs utifrån erfarenheterna av det sammanslagna nödcentralssystemet och att en utredning i saken lämnas till utskottet inom 2003 (*Utskottets förslag till uttalande 1*). Utredningen skall självfallet även ta ställning till de omständigheter som framgår nedan av utskottets förslag till uttalande om redogörelse och andra förslag till uttalanden.

Om propositionen antas innebär det att huvudstadsregionens larmcentral faller utanför det förstatligade nödcentralssystemet, må så vara att kommunerna i regionen själva önskar det. Eftersom statsandelarna samtidigt skärs ned kommer kommunerna att få stå för alla driftskostnader om huvudstadsregionens särskilda system fortfarande tillämpas 2006. Därefter skall enligt planerna hälften av de nedskärningar som på grund av reformen görs i de allmänna statsandelarna till huvudstadsregionen återställas genom statens försorg.

3. Finansieringen och kostnadseffekterna av reformen

Utskottet påpekar att utgångspunkten för nödcentralsreformen är att det riksomfattande nödcentralssystemet med bättre service till befolkningen skall införas kostnadsneutralt. I enlighet

härmed är det tänkt att det statliga nödcentrals-systemet skall finansieras genom att anslag gradvis med början år 2001 överförs budgetinternt på nödcentralssystemet. De årliga kostnaderna för det fullbordade systemet beräknas uppgå till cirka 200 miljoner mark. Anslagen för systemet överförs budgetinternt som följer: 1) kommunernas allmänna statsandel minskas med ett belopp motsvarande nödcentralernas omkostnader (larmkretsindelningen och omkostnaderna 1997 har använts som kalkylerad grund), 2) statsandelen för anläggningskostnaderna för kommunala nödcentraler minskas, 3) ett belopp motsvarande kostnaderna för polistjänster vid försöksnödcentralerna överförs och 4) ett anslag motsvarande omkostnadsanslagen för försöksnödcentralerna.

Enligt propositionen skall den allmänna statsandelen till kommunerna minskas allt eftersom staten under 2001—2005 övertar ansvaret för nödcentralsverksamheten. Från 2005 kommer den allmänna statsandelen att permanent ha minskat med cirka 92 miljoner mark.

Under övergångsperioden kan enligt propositionen kommunerna få statsandelar för anläggningskostnaderna, till exempel för köp av nödvändig apparatur. Efter övergångsperioden kan enligt gällande lagstiftning statsandelar för anläggningskostnader endast betalas till kommunala nödcentraler i huvudstadsregionen. En del av statsandelarna för anläggningskostnader styrs till reformen av det statliga nödcentralssystemet. I budgeten har under de senaste åren cirka fem miljoner mark per år reserverats för statsandelar för anläggningskostnader. Meningen är att motsvarande belopp nu överförs på det statliga nödcentralssystemet.

Anslagen till polisen överförs gradvis på nödcentralssystemet i takt med att systemet byggs upp. Enligt propositionen skall konsekvenserna av att huvudstadsregionen inte ingår i systemet för den andel som överförs från polisen och för totalkostnaderna utvärderas noggrannare i samband med den fortsatta beredningen av reformen för att reformen skall kunna genomföras kostnadsneutralt även i detta avseende. Polisens andel av kostnaderna, huvudstadsregionen inbegri-

pen, har beräknats till högst 67 miljoner mark om året.

När nödcentralsförsöket avslutas kommer ett årligt anslag på högst 32 miljoner mark per år motsvarande omkostnadsanslaget för försöksnödcentralerna att överföras på statens permanenta nödcentralssystem.

Under lagberedningen utredde inrikesministeriet driftskostnaderna för de kommunala kretsalarmeringscentralerna. Regeringens minskningar av den allmänna statsandelen baserar sig på de uppgifter om kretsalarmeringscentralernas kostnadsnivå som fanns att tillgå under utredningstiden. Kretsalarmeringscentralernas kostnader och antalet centraler 1997 användes som kalkylerad grund när det bestämdes hur mycket den allmänna statsandelen skall minskas då nödcentralsverksamheten överförs från kommunerna till staten. Kretsalarmeringscentralernas driftskostnader uppgick i medeltal till 2,3 miljoner mark 1997.

Propositionen utgår från att det inte är ändamålsenligt eller motiverat att se den kommunala sektorns och statens ekonomiska medverkan för nödcentralsreformen enbart ur enskilda nödcentralers eller enskilda kommuners synpunkt. Meningen är inte att kostnaderna för varje enskilt fall i varje central eller kommun skall ligga på samma nivå som i dag när nödcentralsverksamheten organiseras.

Enligt utredning till utskottet har ambitionen i modellen med minskad statsandel enligt propositionen varit att betrakta nödcentralsreformen som en helhet. Sedda ur den sammantagna stats- och kommunekonomins perspektiv har finansieringsfluktuationerna mellan kommunerna ansetts vara små under övergångsperioden. Det har föreslagits att de finansiella bidragen till kommunerna skall minskas med ett belopp motsvarande centralernas driftskostnader utan kalkylerad andel. De resurser som då frigörs kan användas till nödvändiga anläggningsinvesteringar inom nödcentralssystemet och för att förbättra nivån på den riksomfattande verksamheten.

Utskottet påpekar att avsikten enligt propositionen är att årligen minska den allmänna statsandelen i takt med förstatligandet, försöksnöd-

centralernas verksamhetsområden inbegripna. Härigenom minskar också den allmänna statsandelen till de kommuner som under övergångsperioden har en nödcentral.

I propositionen sägs vidare att huvudstadsregionens nödcentral åtminstone tills vidare kommer att drivas i kommunal regi. Statsandelsminskningarna under övergångsperioden drabbar dock samtliga kommuner.

Utskottet har beslutat tillstyrka finansieringen enligt propositionen. Lösningen är, anser utskottet, skälig ur kommunernas synpunkt med beaktande av bland annat särdragen i den allmänna statsandelen till kommunerna.

4. Indelningen i nödcentralskretsar och nödcentralernas placering

För organisering av nödcentralsverksamheten indelas landet i nödcentralskretsar, vilka fastställs av statsrådet, sägs det i lagförslaget. Inrikesministeriet bestämmer nödcentralernas placering efter att ha hört de viktigaste av de instanser vars uppgifter nödcentralerna sköter. I stället för verksamhetsområdena för försöksnödcentralerna (4), de kommunala nödcentralerna (34) och polisens alarmeringscentraler (27) skall enligt propositionen 13—15 nödcentralskretsar bildas. Inom varje krets skall en nödcentral enligt det nya systemet finnas. I huvudstadsregionen finns dessutom en kommunal nödcentral enligt lagen om räddningsväsendet. Den sköter räddningsväsendets samt social- och hälsovårdsväsendets nödcentralsuppgifter inom sitt område. Också polisen har en separat alarmeringscentral eller separata alarmeringscentraler inom området.

Utskottet påpekar att lagen om landskapsindelning (1159/1997) föreskriver att, om inte något annat följer av särskilda skäl, skall verksamhetsområdena för statens regionalförvaltningsmyndigheter grunda sig på landskapsindelningen så att verksamhetsområdet utgörs av ett eller flera landskap. Regeringen framhåller att indelningen i nödcentralskretsar iakttar principen i lagen om landskapsindelning. Huvudstadsregionen utgör dock ett undantag. Enligt propositionen bör vid kretsindelningen och nödcentraler-

nas placering bland annat ledningsverksamheten under undantagsförhållanden och nödcentralernas möjligheter till myndighetssamarbete vägas in.

När indelningen i nödcentralskretsar utarbetas och besluten om placering av nödcentralerna bereds bör även nödcentralernas möjlighet att betjäna både den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningen beaktas. När jourhavande vid nödcentralerna rekryteras och utbildas bör dessutom stort avseende fästas vid deras språkkunskaper över lag.

Utskottet påpekar att nödcentralsverksamheten erbjuder medborgarna viktiga och grundläggande säkerhetstjänster. Av denna anledning och med hänsyn till kravet på lika behandling av befolkningen i landets olika delar är det av betydelse att nödcentralsnätet inte är alltför glect. Eftersom den nuvarande landskapsindelningen utgör en naturlig kretsindelning, är det motiverat att utgå från den också när det gäller nödcentralsnätet. På grund av särskilda regionala aspekter, till exempel språk- och avståndssynpunkter, är det dock motiverat att de nya nödcentralernas geografiska verksamhetsområden kan sträcka sig över landskapsgränserna.

Utskottet förutsätter att lagen om landskapsindelning i regel iakttas när nödcentralskretsarna fastställs, men att nödcentralernas verksamhetsområde av ändamålsenlighetsskäl kan sträcka sig över landskapsgränserna och att regionala särdrag, framför allt avstånds-, språk- och sysselsättningsaspekter, samt de särskilda krav som bör ställas på lokalerna vägs in när nödcentralernas förläggningsorter väljs. Vidare förutsätter utskottet att det får en utredning om kriterierna för kretsindelningen och valet av förläggningsort innan beslutet fattas (*Utskottets förslag till uttalande 2*).

5. Nytt riksomfattande nödcentralsdatasystem (personregister och behandling av personuppgifter)

Regeringen föreslår att uppgifter om mottagning av anmälningar, alarmering av enheter och andra viktiga omständigheter som ansluter sig till nödcentralernas verksamhet införs i det per-

sonregister som förs av nödcentralsverket. Huvudprinciperna i förslaget är desamma som i datasystemet för försöksnödcentralerna dock med iakttagande i mån av möjlighet av de utvecklingsbehov som framkommit i samband med försöksnödcentralernas verksamhet. Förslaget avviker från det system som tillämpades under försöket såtillvida att det är nödcentralsverket som skall upprätthålla ett ADB-baserat nödcentralssystem.

Utskottet påpekar att reformen gäller en riksomfattande förbättring av nödcentralsverksamheten och sålunda berör hela befolkningen. Reformen avses också höja säkerhetsnivån. Samtidigt påpekar utskottet att det är nödvändigt att se till att den aktuella förvaltningsmodellen fungerar som sig bör också i praktiken. Utskottet föreslår därför en modell för nödcentralsdatasystemet som avviker från regeringens förslag. I utskottets modell är nödcentralsverket registeransvarig inom det ADB-baserade permanenta nödcentralsdatasystemet avsett för riksomfattande bruk. Utöver nödcentralsverket skall också polisen föra register. Däremot skall räddnings- och social- och hälsovårdsmyndigheterna bara använda systemet.

Detta gör det möjligt för nödcentralerna och polisen att föra in och behandla uppgifter från sitt verksamhetsområde i nödcentralsdatasystemet. Datasystemet skall begränsas till att bara omfatta uppgifter som är nödvändiga för de lagstadgade åliggandena i 4 § 1 mom. Utskottet föreslår nedan i detaljmotiveringen en precisering av 4 §.

Utskottet har så som närmare anges i detaljmotiveringen beslutat föreslå att ett riksomfattande nödcentralsdatasystem skall upprättas av följande orsaker:

1) Nödcentralerna fungerar enligt lagförslaget som reservcentraler för varandra. De skall då ha möjlighet att också sköta uppgifter inom en annan nödcentralskrets.

2) I utkanterna av nödcentralskretsarna kan det vara ändamålsenligt att enheter från grannkretsen alarmeras till platsen antingen för att de är närmare än enheterna i den egna kretsen eller för att hjälp kan behövas också från enheter från

andra kretsar. Nödcentralsdatasystemet skall så lätt, smidigt och snabbt som möjligt kunna bedöma andra nödcentralskretsars resurser och möjligheten att tillgå dem i en nödsituation. Nödcentralernas inbördes behov av information förutsätter under alla omständigheter tekniska anslutningar mellan centralerna.

3) I nödcentralsdatasystemet införs även uppgifter som är nödvändiga för en persons egen säkerhet eller för säkerheten i arbete. Dessa uppgifter skall vara gemensamma för samtliga nödcentraler.

4) För ett riksomfattande nödcentralsdatasystem talar också att människorna rör sig från plats till plats över nödcentralsgränserna. Även i rörliga specialsituationer är det viktigt att datasystemet är riksomfattande. Till exempel gisslansituationer kan vara sådana rörliga situationer. Nödcentralskretsarna och datasystemet får då inte hindra informationsgången.

5) Enligt de ändringar som utskottet föreslår i 7 § skall också polisen föra register inom nödcentralsdatasystemet. Vad polisarbetet beträffar är behovet av datasystemsuppgifter redan nu landsomfattande.

6) I den nya modellen för nödcentralsdatasystem föreslår utskottet att också myndigheterna i huvudstadsregionen skall kunna använda det gemensamma riksomfattande datasystemet när det behövs. Räddningssväsendets kommunala nödcentral har ett eget datasystem i huvudstadsregionen. Det är dock nödvändigt att se till att även huvudstadsregionens nödcentral har möjlighet att på teknisk väg få uppgifter ut nödcentralsdatasystemet då den behöver det för sitt arbete.

Trots att datasystemet skall vara rikstäckande anser utskottet att systemet bör byggas upp så att de uppgifter systemet ger ("insynsområde") vid behov lätt kan begränsas eller utvidgas till att omfatta en eller flera nödcentralskretsar. I förekommande fall bör "insynsområdet" kunna göras mindre med hjälp av behörigheten till datasystemet trots att systemet är riksomfattande. Endast de som behöver ett riksomfattande "insynsområde" för sina arbetsuppgifter skall ges tillgång till det. Också i dessa fall måste uppgif-

ter som behövs för en persons egen säkerhet eller säkerheten i arbete kunna fås fram.

Utskottet föreslår nedan att ansvarsfrågorna i 7 § preciseras bland annat genom att inte bara registerföraren utan också den som för in uppgifterna i registret svarar för att uppgifterna är korrekta och behandlingen av dem laglig. Också alla de som använder nödcentralsdatasystemet har ansvar för att de behandlar uppgifterna lagligt i sitt arbete.

Beträffande rätten att kontrollera och rätta uppgifter i registret påpekar utskottet att nödcentralsverket som registeransvarig skall utfärda en uppförandekod enligt personuppgiftslagen (523/1999) för att trygga de registrerades rättigheter och få till stånd en god databehandlingssed. Polisen utfärdar en motsvarande uppförandekod för egen räkning. I egenskap av registeransvarig skall nödcentralsverket utfärda en uppförandekod gällande kontroll och rättelse av uppgifter av betydelse för en persons egen säkerhet och säkerheten i arbete, eftersom bara dessa uppgifter i nödcentralsdatasystemet är gemensamma för alla.

Personuppgiftslagen och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) förpliktar registerföraren att skydda registret och övervaka användningen. Detta måste införas också i fråga om nödcentralsdatasystemet.

Utskottet påpekar vidare att behandlingen av personuppgifter bör uppmärksammas särskilt vid nödcentralerna. Detta kräver bland annat att personalen ges adekvat utbildning i datasekretessfrågor och att personalen väljs med betryggande omsorgsfullhet.

6. Pensionsarrangemangen för personalen vid nödcentralerna

Riksdagen förutsatte i sitt svar på propositionen om upphävande av 7 § lagen om försök med nödcentraler (RSv 18/1996 rd, ShUB 1/1996 rd, RP 111/1995 rd) att regeringen vid ett permanent förstatligande av nödcentralerna i samråd med Kommunernas pensionsförsäkring ser till att de som blir lidande vid reformen får behålla rimliga villkor. Avsikten är att pensionsskyddet för dem som i samband med reformen övergår från

kommunal till statlig tjänst skall vara detsamma som det hade varit utan övergång. Också den kommunala pensionsstadgan måste därför ändras, vilket Kommunernas pensionsförsäkring franhållit i sitt utlåtande till utskottet. Regeringen har i propositionen sett till att pensionsskyddet för polispersonalen förblir oförändrat.

Enligt polisförvaltningsförordningen (158/1996) är polismän som hör till underbefälet och manskapet skyldiga att avgå från sin tjänst när de fyller 60 år. I lagen om statens pensioner (280/1966) föreskrivs att en förmånstagar får ålderspension när han uppnått sin avgångsålder. Pensionsåldern för poliserna vid nödcentralerna är då lägre än den allmänna pensionsåldern. Pensionåldern för jourhavarande vid nödcentralerna är densamma som den allmänna pensionsåldern, 65 år utan de övergångsarrangemang som lagen om nödcentraler möjliggör. Enligt erhållen utredning var utgångspunkten för propositionen att se till att pensionsskyddet för den personal som övergår i de statliga nödcentralernas tjänst kommer att vara på samma nivå som i dagens system med fristående centraler.

Utskottet förutsätter att möjligheterna att vid reformen förenhetliga pensionsskyddet för personalen vid nödcentralerna utan att försvaga pensionsskyddet för den personal som övergår i de statliga nödcentralernas tjänst utreds (*Utskottets förslag till uttalande 3*).

7. Nödcentralernas rätt till specificerade uppgifter vid nödsamtal

Utskottet påpekar att både lagen om räddningsväsendet (561/1999) och lagen om försök med nödcentraler (1257/1993) innehåller bestämmelser om nödcentralernas rätt att avgiftsfritt få specificerade uppgifter om nödsamtal av teleföretagen (FvUB 23/1998 rd och GrUU 31/1998 rd). Dessa är identifieringsuppgifter eller gäller telefonens installationsadress eller basstationen för en mobiltelefon. Bestämmelserna har lett till meningsskiljaktigheter med teleföretagen. En orsak till problemen i synnerhet beträffande begreppet identifieringsuppgift beror enligt utskottets uppfattning på olika tolkningar av vissa paragrafer i lagen om integritetsskydd vid tele-

kommunikation och dataskydd inom televerksamhet (565/1999).

Utgångspunkten för lagen om försök med nödcentraler var teleföretagens ansvar och skyldighet att se till att vissa för samhällets och medborgarnas säkerhet viktiga åtgärder vidtas inom deras geografiska verksamhetsområde. Samtalen till larmnumret är avgiftsfria för medborgarna. Avgiftsfriheten gäller bland annat nödanmälningar per telefon till en nödcentral. Å andra sidan har den moderna tekniken gjort att uppringarens telefonnummer i princip kan ses avgiftsfritt av vilken samtalsmottagare som helst, till exempel på en mobiltelefon.

Det är av väsentlig betydelse för reformen att den som tar emot nödanmälningarna och den central som larmar hjälp har tillgång till så korrekta uppgifter som möjligt. Nödcentralen behöver inte uppgifter för egen räkning utan för att kunna stå till befolkningens tjänst på det sätt som dess arbete förutsätter.

Teleföretagen för abonnentregister för sin egen verksamhet. Registret upprätthålls med hjälp av avgifter som tas ut hos abonnenterna. Att registeruppgifterna också används vid nödcentralerna orsakar inte teleföretagen oskäligen kostnader, anser utskottet. Teleföretagen har kunduppgifter i sina register och ur nödcentralernas synpunkt är det fråga om att använda registeruppgifterna för att säkerställa att hjälp kan sändas ut i en nödsituation. Behovet av uppgifter accentueras då uppringaren är handikappad på grund av sjukdom (till exempel demens, någon fysisk eller psykisk skada till följd av en olyckshändelse) eller på grund av ålder (små barn, äldre).

Avgiftsfriheten innebär att nödcentralerna får de identifieringsuppgifter de behöver med hjälp av den teknik de upprätthåller utan att vara skyldiga att betala extra för användningen av uppgiften. På telekommunikationsförbindelserna mellan myndigheterna tillämpas en kostnadsfördelning av samma typ.

Eftersom det inte finns någon författning om avgiftsfrihet i lagstiftningen om televerksamhet, är det enligt utskottets mening skäl att särskilt utfärda bestämmelser som det har gjorts i sam-

band med lagstiftningen om försöksnödcentraler och räddningsväsendet. Regeringen preciserar innehållet i de uppgifter som skall lämnas ut så att det motsvarar vad som behövs inom nödcentralsverksamheten. Skyldigheten att lämna ut uppgifter gäller även abonnentregister förda enligt uppdrag.

På grundval av ovanstående föreslår utskottet i detta avseende inga ändringar i propositionen. Utskottet förutsätter dock att teleföretagens kostnader för de avgiftsfria uppgifterna om nödsamtal följs upp (*Utskottets förslag till uttalande 4*).

8. Myndighetsradionätet

Staten bygger ett gemensamt digitalt radionät (VIRVE) för myndigheterna. Nätet skall vara färdigt utbyggt senast 2003 och skall då ersätta myndigheternas separata radionät. De statliga och kommunala säkerhetsmyndigheterna hör till dem som får använda nätet. Samarbetet mellan myndigheterna blir effektivare och nya ledningsmetoder och system kan börja användas när nätet tas i bruk.

Kommunikationen på myndighetsradionätet styrs och administreras från nödcentralerna och andra jourcentraler. Det nya radionätet tillhandahåller tjänster som bäst kan utnyttjas i myndigheternas gemensamma nödcentraler, eftersom alla enheter ute på fältet i nödcentralskretsen kan nås via ett enda radionät från de centrala säkerhetsmyndigheternas gemensamma lokaler. Myndigheternas gemensamma radionät och gemensamma nödcentraler stöder varandra.

9. Övriga ställningstaganden

Av de orsaker som nämns i propositionen och med stöd av erhållen utredning finner utskottet lagförslagen behövliga och lämpliga. Utskottet tillstyrker lagförslagen med de ändringar det föreslagit och ställningstaganden det anför.

Utskottet förutsätter att regeringen noggrant ger akt på hur reformen genomförs och dess syften nås samt hur lagstiftningen tillämpas och fungerar samt att regeringen lämnar en detaljerad redogörelse för hela reformpaketet till riksdagen före utgången av 2007. I redogörelsen

skall regeringen bland annat göra en bedömning av tillgången till nödcentralernas tjänster, nödcentralernas möjlighet att på lämpligt sätt betjäna både den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningen, datasystemets funktion, frågor gällande behandlingen av personuppgifter, personalens kompetens framför allt när det gäller behandlingen av personuppgifter och huvudstadsregionens fristående system (*Utskottets förslag till uttalande 5*).

Detaljmotivering

Lag om nödcentraler

1 §. Lagens syfte. Syftet med lagen är att trygga produktionen av, tillgången till och kvaliteten på nödcentralstjänster på lika villkor i hela landet samt att effektivisera samarbetet mellan myndigheterna.

Utskottet anser att lagen tydligare bör ange vilken typ av åtaganden som lagen gäller. Därför föreslår utskottet en ändring i 4 §, som specificerar nödcentralernas uppgifter tillräckligt nog. Därigenom förtydligas också lagens syfte.

2 §. Lagens tillämpningsområde. Hänvisande till detaljmotiveringen till 7 § föreslår utskottet ändringar i 2 § 2 mom. Därigenom kan 7 § också tillämpas på nödcentralsverksamheten i huvudstadsregionen.

4 §. Nödcentralens uppgifter. Nödcentralernas uppgifter är alltför allmänt formulerade i propositionen. Utskottet anser att paragrafen måste preciseras med tydliga uppgifter inskrivna i lagtexten. Det är nödvändigt att skriva in nödcentralernas uppgifter på lagnivå också av den anledningen att rätten att få information ur olika register enligt 8 §, helt riktigt kopplas ihop med kravet att nödcentralerna skall utföra uppgifter som är exakt uttryckta på lagnivå. Om en uppgift inte finns inskriven i lag har en nödcentral inte rätt att få uppgifter för arbetet med stöd av 8 §.

Av lagtekniska skäl och med hänvisning till skyddet av personuppgifter föreslår utskottet att

4 § 1 mom. ändras. Enligt ändringen skall det höra till nödcentralernas uppgifter att ta emot nödanmälningar, anmälningar som kräver omedelbara åtgärder från polisens sida och andra anmälningar som har att göra med säkerheten för människor, egendom och miljön och som kräver omedelbara åtgärder samt att förmedla dem vidare till de enheter som enligt gällande lag är ansvariga att ta hand om uppgiften. Därtill skall nödcentralerna vara informationscentraler för räddnings-, polis- och social- och hälsovårdsväsendet samt stödja och bistå enheter som handhar dessa myndigheters åligganden.

Enligt uppgifter till utskottet har avsikten varit att det dels skall föreskrivas om nödcentralernas uppgifter i den föreslagna lagen, dels vara möjligt att skriva in åligganden för nödcentralerna också i speciallagar. Därför föreslår utskottet att 1 mom. också ändras så att det i slutet av momentet nämns att nödcentralerna också har hand om andra lagfästa åtaganden.

6 §. Tryggande av nödcentralsverksamheten. Enligt paragrafen skall verksamheten vid nödcentralerna ordnas och centralerna placeras så att verksamhet kan bedrivas också under undantagsförhållanden. I ikraftträdelsebestämmelsen föreslår utskottet en övergångsperiod för tillämpningen av 6 § beträffande de nuvarande nödcentralerna på försök, eftersom tre av försökscentralerna är förlagda under mark. Utskottet menar att det inte finns någon anledning att gå in för dyra temporära lösningar. Därför bör de kommande permanenta nödcentralerna kunna fortsätta i sina nuvarande lokaler tills de slutliga förlägningsplatserna har bestämts och lokalerna uppfyller kraven i denna paragraf. Nedan föreslår utskottet i ikraftträdelsebestämmelsen att också de nuvarande nödcentralerna på försök senast den 1 januari 2008 skall vara förlagda till lokaler som uppfyller skyddsbestämmelserna i 6 §.

7 §. Nödcentralsdatasystemet. Regeringen föreslår att anmälningar som mottagits, alarmering av enheter och andra viktiga omständigheter som har att göra med nödcentralernas verksam-

het förs in i ett register. Registret skall föras av nödcentralsverket. Förslaget överensstämmer i stora drag med det datasystem som tillämpas vid de statliga nödcentralerna på försök. Ett undantag är dock att de förbättringar som kommit fram vid försökscentralerna i mån av möjlighet har beaktats i propositionen. En annan sak som skiljer sig från försöket är att regeringen föreslår att registret skall föras av nödcentralsverket. Verket skall ansvara för ett landsomfattande datoriserat datasystem för nödcentralerna.

Hänvisande till utomstående utredning föreslår förvaltningsutskottet en modell för datasystemet som avviker från propositionen. Den nya modellen motsvarar bättre sitt ändamål, har gynnsamma totala konsekvenser och är mer användbar än den modell som regeringen går in för.

7 § 1 mom. Den nya modellen bygger på den modell som ingår i lagen om utlänningsregistret (1270/1997). Enligt det nya 1 mom. skall nödcentralsverket vara den huvudansvariga registerföraren för ett landsomfattande och permanent nödcentralsdatasystem som bygger på automatisk databehandling. Vid sidan av nödcentralsverket skall också polisen vara med och föra register. Därtill skall räddningsmyndigheterna och social- och hälsovårdsmyndigheterna ha rätt att använda datasystemet. Utskottets förslag ger polisen rätt att registerföra och behandla uppgifter inom sitt eget ansvarsområde.

Enligt förslaget får bara information som är nödvändig för de lagfästa åtagandena enligt 4 § 1 mom. samlas in och registreras i datasystemet.

Vidare anser utskottet att det finns anledning att precisera ansvaret visavi de uppgifter som förs in i registret. Därför föreslår utskottet att registerförarna skall ansvara för att de införda uppgifterna är korrekta. För tydlighetens skull föreslår utskottet också att lagen skall innehålla en bestämmelse, som säger att räddnings-, polis- och social- och hälsovårdsmyndigheterna själva svarar för att databehandlingen i deras arbete är laglig. Beträffande uppförandekoden hänvisar utskottet till den allmänna motivering-
en.

I motsats till vad som bestäms i 2 § 2 mom. skall datasystemet också få användas inom verksamheten vid nödcentralerna i Esbo, Grankulla, Helsingfors, Kyrkslätt, Sjöunda och Vanda. Därför föreslår utskottet ovan att 2 § 2 mom. ändras. Det finns ingen anledning att utesluta huvudstadsregionen ur det gemensamma och landsomfattande datasystemet, eftersom polisväsendet i huvudstadsregionen i annat fall måste ta fram och upprätthålla ett särskilt datasystem. När det finns bara ett enda gemensamt datasystem kan polisen spara pengar, de olika larmsektorerna bli effektivare och kvaliteten på och tillgången till larmservice förbättras. Den kommunala nödcentralen i huvudstadsregionen kommer visserligen att ha ett eget larmregister i enlighet med lagen om räddningsväsendet men en kommunal nödcentral skall enligt utskottets mening också i förekommande fall kunna vara i kontakt med det landsomfattande datasystemet.

Utskottet föreslår att 7 § skall innehålla exakta preciseringar av vilka uppgifter som får samlas in och registreras i datasystemet.

I utskottets version av 7 § 1 mom. *1 punkten* får information samlas in och registreras i datasystemet, under förutsättning att den hänförs till enheter som utför uppgifter som är nödvändiga för nödcentralernas åligganden. Bland dessa upplysningar märks information om enheternas larmberedskap, anrop, ledningsförhållanden, utrustning, ansvarsområde, storlek och sammansättning och andra liknande uppgifter.

Utskottet framhåller att informationen om enheterna sektorvis kunde registreras direkt i datasystemet med hjälp av en teknisk anslutning. På så sätt blir det lättare att förmedla information och uppdatera den i datasystemet. Samtidigt betyder den nya modellen att till exempel polisen inte behöver ha något enskilt register för uppföljning av de enheter som nödcentralerna förfogar över eller för själva arbetsuppgifterna.

I de uppgifter om enheterna som får föras in i datasystemet ingår också personalens kompetens och specialutbildning. Uppgifterna om enheternas utrustning omfattar till exempel specialbeväpning, utrustning för att stoppa fordon och alkometrar för utandningsprov.

Vidare föreslår utskottet ett tekniskt tillägg i 7 § 1 mom. 2 punkten om att också anmälnings-tiden skall registreras i datasystemet. Med telefonidentifiering avses här dels numret till telefonanslutningen, dels information om adressen där anslutningen finns och abonnenten eller användaren. Dessutom avses information om var den basstation är belägen som har vidarebefordrat en mobilanmälan till det allmänna telenätet.

Enligt 7 § 1 mom. 3 punkten får namnet på den som har tagit emot en anmälan, ett uppdrag eller en åtgärd och namnet på den som registrerat dessa samt den mottagande enheten inklusive tidpunkten registreras. Informationen behövs till exempel för att man skall veta vem som har fört in uppgifter i dagboken men är också av betydelse för rättssäkerheten.

I 7 § 1 mom. 4 punkten föreslår utskottet att följande uppgifter om personer som hänför sig till en anmälan, ett uppdrag eller en åtgärd skall få samlas in och registreras: namn, personbe-teckning eller födelsedatum, kön, modersmål, medborgarskap, hemort, adress och telefonnummer eller annan liknande information, koppling till frågan och specificering av objektet. Det är inte alltid nödvändigt att föra in all information om en person. De ansvariga kan från fall till fall bedöma vilka uppgifter som behövs. Med speci-ficering av objektet avses till exempel uppgifter om fordon eller lägenhet. I förekommande fall kan också uppgifter om själva personen läggas till, exempelvis ägaren till eller innehavaren av ett objekt.

I 7 § 1 mom. 5 punkten föreslår utskottet att uppgifter om uppdraget eller åtgärden får föras in i datasystemet, till exempel redogörelse för händelsen eller åtgärden, tid, plats, angelägen-hetsklass och farlighet samt andra nödvändiga uppgifter om enskilda uppdrag. Enligt proposi-tionen får bara uppgifter om de åtgärder som den ansvariga enheten har vidtagit registreras, om de behövs för uppföljningen eller bedömningen av verksamheten vid en nödcentral. Uppgifterna i den omfattning som regeringen föreslår räcker inte till med avseende på behoven inom de olika branscherna. Det måste vara tillåtet att föra in

annan information än bara uppgifter om den en-het som sänts ut för att utföra uppdraget. Med angelägenhetsgraden för ett uppdrag avses den angelägenhetsordning som den vakthavande tjänstemannen anger utifrån sektorvisa anvisningar.

I 7 § 1 mom. 6 punkten föreslår utskottet att 1 mom. 5 punkten ändras. Enligt ändringen skall uppgifter få samlas in och registreras bara om detta är nödvändigt för personens egen säkerhet eller för säkerheten i arbetsmiljön.

I överensstämmelse med propositionen skall det bara när situationen kräver det vara tillåtet att registrera känsliga uppgifter som enligt per-sonregisterlagen är nödvändiga för säkerheten. Detta gäller dock inte säkerheten vid ett enskilt uppdrag utan personens egen säkerhet eller en säker arbetsmiljö. Uppgifter om personens egen säkerhet eller säkerheten i arbetsmiljön får föras in i registret bara när det vid uppdraget har slagits fast att uppgifterna behövs. Också då får uppgifter inte föras in annat än i nödvändig omfattning. Med uppgifter om personens egen säkerhet avses till exempel information om per-sonen har en sjukdom eller ett handikapp som den ansvariga enheten bör vara medveten om när den handskas med personen. Detta kan vara aktuellt till exempel om polisen tar en starkt beru-sad person i förvar. Om uppgifterna finns till-gängliga kan polisen direkt lämna över personen till hälsovårdsmyndigheterna. Vid till exempel bränder är det mycket viktigt att räddningsperso-nalen har uppgifter om handikappade, inte minst rörelsehindrade. Räddningsmyndigheterna bör ha tillgång till information om någon rörelse-hindrad person befinner sig i ett brinnande hus och inte själv kan ta sig ut. Omständigheter som påverkar säkerheten i arbetsmiljön är till exem-pel uppgifter om att en person som en åtgärd gäl-ler tidigare har uppfört sig våldsamt mot polisen i konkreta situationer eller hotat polisen med va-pen. Uppgifter som påverkar personens egen sä-kerhet eller säkerheten i arbetsmiljön får bara re-gistreras i datasystemet av nödcentralsverket, ef-tersom de blir tillgängliga för flera olika myn-digheter.

7 § 2 mom. (Nytt). Det nya datasystemet bör ha uppgifterna inregistrerade enligt sektor. Därför föreslår utskottet i det nya 7 § 2 mom. att de anställda vid en myndighet som för eller använder ett register med hjälp av sin tekniska anslutning bara skall ha rätt att titta på och behandla uppgifter och uppdrag inom sin egen sektor och inom ramen för sina befogenheter på det sätt som de kommer överens om med den huvudansvariga registerföraren. Datasystemet bör byggas upp så att informationen kan begränsas enligt sektor och åtkomsträtt. Uppgifter som är nödvändiga för personens egen säkerhet, till exempel om objektets eller personens farlighet eller oberäknelighet, bör vara åtkomliga för alla sektorer.

7 § 3 mom. På grund av ändringar blir 7 § 2 mom. i propositionen 7 § 3 mom. Utskottet föreslår att det nya 3 mom. skall hänvisa till 1 mom. 6 punkten i stället för till 1 mom. 5 punkten.

8 §. *Rätt att få uppgifter ur register.* Bestämmelsen i 1 mom. 12 punkten gäller bland annat rätten att få uppgifter ur de kommunala nödcentralernas larmdataregister enligt 66 § lagen om räddningssväsendet. Bestämmelserna i 1 mom. 12 punkten överlappar bestämmelserna i 9 punkten. Därför föreslår utskottet ändringar i 12 punkten.

Utskottet påpekar att lagförslaget inte ger nödcentralerna tillgång till register inom social- och hälsovårdssväsendet. Också enheter inom social- och hälsovårdssväsendet, till exempel sjuktransporten, har rätt att få tillgång till uppgifter i nödcentraldatasystemet när det gäller personens egen säkerhet eller säkerheten i arbetsmiljön.

9 §. *Utlämnande av uppgifter.* På grund av ändringen ovan i 8 § 1 mom. 12 punkten föreslår utskottet en ändring i 9 § 1 mom. Enligt den får uppgifter som nödcentralen har fått med stöd av 8 § 1 mom. 1—8 och 12 punkten bara lämnas ut till verksamhetsenheter inom polisen.

Enligt den första meningen i 9 § 2 mom. i propositionen får uppgifter om utförandet av ett larmuppdrag som nödcentralen har tagit emot av

en verksamhetsenhet inom polisväsendet lämnas ut till den polismyndighet som ansvarar för det aktuella personregistret. Utskottet föreslår att 2 mom. ändras så att uppgifterna får lämnas ut med hjälp av en teknisk anslutning till den polismyndighet som är ansvarig för det aktuella personregistret.

Enligt 3 mom. skall uppgifter som omfattas av tystnadsplikten få röjas i de uppräknade situationerna. I fråga om tystnadsplikt för den som tar emot uppgifterna gäller det som bestäms i 1 mom. Men 1 mom. säger ingenting om tystnadsplikt för uppgifter. Detta är helt korrekt och stämmer överens med den princip om att särskilda bestämmelser om tystnadsplikt vid myndighetsinformation skall undvikas som riksdagen gav uttryck för i sitt svar på förslaget till lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet (RSv 303/1998 rd — FvUB 31/1998 rd).

Av motiveringen till 9 § framgår att de som får uppgifter enligt 3 mom. också kan vara privatpersoner utan anknytning till myndigheter. Vidare är det tänkbart att bestämmelsen inte bara inskränks till personer, vars rätt att få uppgifter baserar sig på deras ställning som part i en viss fråga. Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet tillämpas först och främst på myndigheter och myndighetsverksamhet. Enligt 23 § 2 mom. lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet gäller tystnadsplikten också personer som har fått tillgång till hemligstämplad information med stöd av lagen. Bestämmelsen gäller också privatpersoner och omfattar inte bara tystnadsplikt utan också förbudet att dra nytta av informationen. Utskottet föreslår därför att slutet av 3 mom. ändras beträffande tystnadsplikten för den som tar emot uppgifter till en hänvisning till 23 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

20 §. *Ikraftträdelsebestämmelse.* Hänvisande till kommentarerna ovan till 6 § i detaljmotiveringen föreslår utskottet att 20 § kompletteras med ett nytt 3 mom. Enligt det nya momentet tillämpas lagens 6 § på de nödcentraler som avses i 11 § 1 mom. senast från och med den 1 januari 2008. Samtidigt ändras 3 mom. till 4 mom.

Vidare föreslår utskottet att det nya 4 mom. kompletteras med att beslut om områdesindelningen för nödcentraler och lokaliseringen av nödcentraler får fattas innan lagen träder i kraft.

Enligt uppgifter till utskottet finns det skäl som talar för att lagen om nödcentraler med avvikelse från propositionen träder i kraft den 1 januari 2001, eftersom det vore lämpligt att nödcentralsverket inleder sin verksamhet den 1 januari 2001. För planeringens skull är det dock lämpligt att besluten om områdesindelningen och placeringen av nödcentralerna fattas så tidigt som möjligt innan lagen träder i kraft.

Utskottets ändringsförslag

1.

Lagen om nödcentraler

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
(Som i RP)

2 §
Lagens tillämpningsområde

(1 mom. som i RP)

Med avvikelse från vad som bestäms i 1 mom. tillämpas *med undantag av 7 §* denna lag inte på nödcentralsverksamheten i Esbo, Grankulla, Helsingfors, Kyrkslätt, Sjundeå och Vanda kommuner. Beträffande dessa kommuners nödcentralsverksamhet samt skyldighet att inrätta och driva en nödcentral gäller vad som i lagen om räddningsväsendet (561/1999) bestäms om kommunernas nödcentralsverksamhet. I fråga om polisens alarmeringscentraler inom de kommuner som nämns i detta moment gäller vad som bestäms om dem i polisförvaltningslagen (110/1992) eller med stöd av den.

Förslag till beslut

Med anledning av det ovan anförda föreslår förvaltningsutskottet vördsamt

att lagförslag 2 godkänns utan ändringar,

att lagförslag 1 godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att fem uttalanden godkänns (Utskottets förslag till uttalanden).

3 §
(Som i RP)

4 §
Nödcentralens uppgifter

En nödcentral skall ta emot *nödmeddelanden, meddelanden som kräver omedelbara polisiära åtgärder och andra meddelanden som kräver omedelbara åtgärder för människors, egendoms och miljöns säkerhet samt förmedla dem vidare till de enheter som uppgiften enligt gällande lagstiftning hör till.* Dessutom fungerar nödcentralen som sambandscentral för räddnings-, polis- och social- och hälsovårdsväsendet, stöder och hjälper *de enheter som sköter dessa myndigheters uppgifter* samt sköter *uppgifter som ålagts dem i andra lagar.*

(2 mom. som i RP)

5 och 6 §
(Som i RP)

7 §

Nödcentralsdatasystemet

Nödcentralsdatasystemet är ett permanent riksomfattande datasystem avsett för räddnings-, polis- samt social- och hälsovårdsmyndigheterna som förs med hjälp av automatisk databehandling. Nödcentralsverket bär som registeransvarig det huvudsakliga ansvaret för nödcentralsdatasystemet. För polisens del är polisens högsta ledning registeransvarig för nödcentralsdatasystemet. De registeransvariga svarar vid skötseln av sina egna åligganden för att de uppgifter de fört in i registret är korrekta samt för att databehandlingen har en laga grund. Också övriga användare av nödcentralsdatasystemet svarar vid skötseln av sina egna åligganden för att behandlingen har en laga grund. För registret får inhämtas och i registret föras in uppgifter som behövs för följande i 4 § 1 mom. avsedda åligganden:

1) uppgifter i anslutning till de enheter som utför uppdrag i anslutning till räddnings-, polis- samt social- och hälsovårdsväsendet, så som uppgifter om beredskap, anrop, ledningsförhållanden, utrustning, uppgiftsområde, storlek och sammansättning samt andra liknande uppgifter, (Ny 1 punkt)

2) tiden och sättet på vilket meddelandet har lämnats samt meddelandets innehåll jämte telefonidentifierings- och adressuppgifter samt bandningar eller motsvarande tekniska upptagningar av meddelandet,

3) i fråga om den som tagit emot och fört in ett meddelande, ett uppdrag eller en åtgärd deras namn och mottagningsenhet inklusive tidpunkt,

4) i fråga om identitetsuppgifter om en person i anslutning till ett meddelande, ett uppdrag eller en åtgärd namnet, personbeteckning eller födelsetid, kön, modersmål, medborgarskap, hemort, adress och telefonnummer eller motsvarande uppgift, koppling till ärendet samt identifieringsuppgifter om objektet,

5) uppgifter om ett uppdrag eller åtgärder, så som en redogörelse för händelser och åtgärder, tidpunkt, plats, uppdragets angelägenhetsgrad

och farlighet samt andra behövliga uppgifter om ett enskilt uppdrag,

6) uppgifter som behövs med tanke på den personliga säkerheten eller skyddet i arbete, så som uppgifter om objektets eller personens farlighet eller oberäknelighet; personuppgifter som beskriver eller vilkas syfte är att beskriva en brottslig gärning, ett straff eller någon annan påföljd för ett brott, någons hälsostillstånd, sjukdom eller handikapp eller vårdåtgärder eller därmed jämförbara åtgärder eller uppgifter om socialvårdsåtgärder får dock registreras endast i den mån det är nödvändigt med tanke på den personliga säkerheten eller skyddet i arbete. (5 punkten i RP).

Personer anställda hos myndigheter som för och använder registret har rätt att med hjälp av teknisk anslutning se och behandla uppgifter och uppdrag endast i den mån dessa ligger inom ramen för deras befogenheter och enligt överenskommelse med den registeransvariga, dock så att de uppgifter som avses i 1 mom. 6 punkten får användas av alla för förfrågningar. (Nytt 2 mom.)

En uppgift skall utplånas ur personregistret när den inte längre är nödvändig med tanke på ändamålet med registret, dock senast när fem år har förflutit sedan meddelandet mottogs. Uppgifter enligt 1 mom. 6 punkten som hänför sig till den personliga säkerheten eller skyddet i arbete skall dock inte utplånas, om fortsatt lagring av uppgifterna, med tanke på ändamålet med dem, har konstaterats vara nödvändig inom fem år från det att uppgifterna registerades eller föregående gång konstaterades vara nödvändiga. En anteckning skall göras om att uppgifterna konstaterats vara nödvändiga. (2 mom. i RP)

8 §

Rätt att få uppgifter ur register

En anställd vid nödcentralsverket har för skötseln av uppgifter som enligt lag ankommer på nödcentralerna rätt att utan hinder av tystnadsplikten enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), för att säkerställa de förberedande åtgärderna i anslut-

ning till ett larmuppdrag eller skyddet i arbete eller för att stödja den behöriga enheten, avgiftsfritt få behövliga uppgifter på det sätt som överenskommits med den behöriga registeransvariga. I detta syfte kan den anställda få

(1—11 punkten som i RP)

12) uppgifter ur (*utesl.*) de personregister enligt 6 och 7 § lagen om polisens personregister (509/1995) som inrättats för verksamheten vid polisens alarmeringscentraler.

(2 mom. som i RP)

9 §

Utlämnande av uppgifter

Uppgifter som avses i 7 och 8 § får utan hinder av tystnadsplikten enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet lämnas ut till en polis- eller räddningsenhet eller en annan enhet som nödcentralen har larmat eller för vilken uppgiften på enhetens begäran har skaffats. Uppgifter kan också lämnas ut med hjälp av en teknisk anslutning till polisens alarmeringscentraler och till nödcentraler som drivs av kommuner. Uppgifter som nödcentralen har erhållit med stöd av 8 § 1 mom. 1—8 och 12 punkten får emellertid lämnas ut endast till polisens verksamhetsenheter. På motsvarande sätt får uppgifter som tagits emot med stöd av 8 § 1 mom. 9 punkten lämnas ut endast till räddningsväsendets enheter.

Uppgifter om utförandet av ett larmuppdrag vilka nödcentralen tagit emot av en verksamhetsenhet inom polisväsendet får utan hinder av tystnadsplikten enligt 1 mom. lämnas ut *med hjälp av en teknisk anslutning* till den polismyndighet som ansvarar för personregistret i fråga. Likaså kan uppgifter som tagits emot från en verksamhetsenhet inom räddningsväsendet lämnas ut *med hjälp av en teknisk anslutning* till räddningsväsendets ansvariga registerförare.

Utan hinder av den tystnadsplikt som avses ovan kan sådana uppgifter lämnas ut som det är nödvändigt att röja för att skydda liv eller hälsa eller för att undvika en omfattande miljö- eller egendomsskada, varvid det som bestäms i 23 §

lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) gäller i fråga om tystnadsplikt för den som tar emot uppgifterna.

10—19 §

(Som i RP)

20 §

Ikraftträdelsebestämmelse

(1 och 2 mom. som i RP)

Lagens 6 § tillämpas på nödcentraler enligt 11 § 1 mom. senast från början av 2008. (Nytt 3 mom.)

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft. *Likaså får innan lagen träder i kraft beslut om indelningen i nödcentralskretsar enligt 5 § 1 mom. fattas och förläggningen av nödcentraler fastställas enligt 5 § 2 mom. (3 mom. i RP)*

Utskottets förslag till uttalanden:

1 *Riksdagen förutsätter att ställning till organiseringen av huvudstadsregionens nödcentralsverksamhet tas utifrån erfarenheterna från systemet med sammanslagna nödcentraler i en utredning som skall lämnas till riksdagen före utgången av 2003.*

2 *Riksdagen förutsätter att landskapsindelningen i regel iakttas när nödcentralskretsarna fastställs, men att nödcentralernas verksamhetsområde kan utsträckas över landskapsgränserna om ändamålsenligheten det kräver och att regionala särdrag, framför allt avstånds-, språk- och sysselsättningsaspekter samt de särskilda krav som bör ställas på lokalerna beaktas när förläggningssorterna för nödcentralerna väljs. Vidare förutsätter riksdagen att en redogörelse för grunderna för kretsindelningen och valet av förläggningssort lämnas till riksdagen innan beslut i saken fattas.*

- 3 Riksdagen förutsätter att möjligheterna att vid reformen förenhetliga pensions-skyddet för personalen vid nödcentralerna utreds utan att pensionsskyddet för den personal som övergår i de statliga nödcentralernas tjänst försvagas.
- 4 Riksdagen förutsätter att regeringen följer upp hur stora kostnader de avgiftsfria identifieringsuppgifterna om nödsamtal förorsakar teleföretagen.
- 5 Riksdagen förutsätter att regeringen noggrant ger akt på hur reformen genomförs och dess syften nås samt hur den nya lagstiftningen tillämpas och

fungerar samt att regeringen lämnar en detaljerad redogörelse om reformpaketet till riksdagen senast i slutet av 2007. Redogörelsen skall bedöma bland annat tillgången till nödcentralstjänster, nödcentralernas möjlighet att betjäna både den finskspråkiga och svenskspråkiga befolkningen på behörigt sätt, datasystemens funktionalitet, frågor gällande personuppgiftsbehandlingen, personalens yrkesskicklighet, framför allt när det gäller behandlingen av personuppgifter och huvudstadsregionens fristående system.

Helsingfors den 30 november 1999

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Väistö /cent
 vordf. Pertti Turtiainen /vänst
 medl. Rainer Erlund /erl
 Rakel Hiltunen /sd
 Ulla Juurola /sd
 Esko Kurvinen /saml
 Kari Kärkkäinen /fkf
 Paula Lehtomäki /cent
 Hannes Manninen /cent

Kirsi Ojansuu /gröna
 Aulis Ranta-Muotio /cent
 Pekka Ravi /saml
 Arto Seppälä /sd
 Kari Urpilainen /sd
 suppl. Pertti Hemmilä /saml
 Valto Koski /sd
 Pekka Nousiainen /cent.

RESERVATION

Motivering

Förvaltningsutskottet tillstyrker lagen om nödcentraler och lagen om ändring av lagen om räddningsväsendet. När det gäller finansieringen behandlar propositionen kommunerna i huvudstadsregionen orättvist. Vid beredningen av lagen kom kommunerna i huvudstadsregionen och inrikesministeriet överens om att nödcentralen i huvudstadsregionen alltså skulle vara kommunal och att de berörda kommunerna skulle svara för de totala omkostnaderna. Propositionen utgår från att kommunerna i huvudstadsregionen dessutom skall få sina statsandelar nedskurna med ett belopp som svarar mot kommunernas andel av nedskärningarna i den allmänna statsandelen. Beloppet beräknas uppgå till cirka 23 miljoner mark. Detta innebär att kommunerna i huvudstadsregionen får dubbla kostnader för sina larmcentraler.

På grundval av det ovanstående vill jag lämna in en reservation till förvaltningsutskottets betänkande. Jag anser att propositionen bör ändras så att kommunerna i huvudstadsregionen får kompensation för nedskärningarna i den allmänna statsandelen.

Förslag

På grundval av det ovanstående föreslår jag

att det första lagförslaget godkänns i enlighet med betänkandet från förvaltningsutskottet och

att det andra lagförslaget i övrigt godkänns enligt utlåtandet från förvaltningsutskottet utom att 42 § godkänns som följer:

42 §

Nödcentraler

(1—3 mom. som i FvUB)

Från och med 2001 får kommunerna i huvudstadsregionen årligen ersättning för driften av nödcentralen till ett belopp som motsvarar den nedskärning i den allmänna statsandelen till kommunerna som görs med anledning av ikraftträdelsen av lagen om nödcentraler enligt grunderna för 2001. Inrikesministeriet fattar beslut om ersättning utan särskild ansökan. Ersättningen justeras på grund av ändringar i kostnadsnivån på det sätt som 3 och 4 § lagen om statsandelar till kommunerna (1147/1996) föreskriver. (Nytt 4 mom.)

Helsingfors den 30 november 1999

Rakel Hiltunen /sd